

HØRINGSUTTALELSE FRA DRAMA- OG TEATERPEDAGOGENE:

NOU 2015:8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser

Drama- og teaterpedagogene (DTP) er en landsdekkende interesseorganisasjon som arbeider fagpolitisk for å fremme drama og teater som kunstfag og læringsform i utdanningsløpet. Utgir DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift - et fagtidsskrift for dramapedagogisk debatt, faglig fordypning og stimulering av praksis og forskning DTP har rundt 1250 medlemmer som består av enkeltmedlemmer, høyskoler/universiteter, videregående skoler, grunnskoler, kulturskoler, barnehager, teatre, museer og andre institusjoner. DTP er ett av tre medlemslag i sammenslutningen Fellesrådet for kunstfagene i skolen (FKS).

1. Kompetanser i fremtidens skole

Drama- og teaterpedagogene (DTP) er positive til utredningens konklusjoner til fremtidige kompetansebehov i kompetanseområdene, og er til det brede kompetansebegrepet utvalget har lagt opp til. Vi anser NOUene til Ludvigsen-utvalget, NOU 2014: 7 *Elevenes læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag* samt NOU 2015:8 *Fremtidens skole. Fornyelser av fag og fagkompetanser*, som et godt og helhetlig arbeid som samlet sett ser viktigheten av å sette elevenes læring i sentrum. Dette er et positivt skifte fra Kunnskapsløftets smale fokus på kunnskap. I denne sammenhengen er vi svært positive til at kognitive og praktiske ferdigheter samt sosiale og emosjonelle kompetanser blir anerkjent som viktige sider ved læring, og er integrert i alle kompetanseområdene. Vi mener det brede kompetansebegrepet utvalget legger opp til ikke bare setter elevenes læring, men *hele mennesket* i sentrum. En slik tenkning anerkjenner at læring er en kombinasjon av å bruke både kroppen og hodet – ikke bare hodet. Drama- og teaterfaget som kunstfag og estetisk læringsform tilbyr mange av de kompetansene NOU 2015:8 fremhever, og kan være en viktig byggestein for å oppnå fremtidens kompetansebehov.

Drama- og teaterfaget er både et kunstfag og en læringsform der man i praktisk arbeid med fiksjon anvender intellekt, følelser, kropp og stemme for å fremme læringsprosesser på et individuelt og kollektivt plan. Historisk sett har drama- og teaterfaget som læringsform i den norske skolen vært knyttet til fag som norsk, samfunnsfag, historie og KRLE.

Det er flere forskningsarbeider (Neelands, 2000; Sæbø, 2010; Krøgholt, 2001)¹ som peker på muligheten drama- og teaterfaget som læringsform har til å skape erfaringsbasert forståelse rundt et fag, noe som også bidrar til dybdelæring. Gjennom fiksjon og rollelek legger faget til rette for et perspektivbytte som gjør det mulig å utforske temaer, tekster og problemstillinger ut fra andre perspektiver enn ens eget. Samtidig krever det å delta i det dramatiske spillet en fysisk, emosjonell, sosial og kognitiv tilstedeværelse. Elevene handler, reflekterer, føler og opplever i én og samme prosess, dermed får de erfaringer de kan bruke i refleksjon og diskusjon omkring lærestoffet (Sæbø, 2010; Krøgholt, 2001). Drama- og teaterfaget er derfor en læringsform der elevene er aktive i sin egen læreprosess (metakognisjon). Vekslingen mellom spill, diskusjon og refleksjon skaper en dramaturgisk variasjon som mange elever etterspør².

Drama og teaterfaget er en læringsform som dekker mange av de kompetansene Ludvigsen-utvalget ønsker for fremtidens skole. Herunder kan nevnes kreativitet, evne til å skape, samhandle, reflektere, kommunisere og å delta. Men det er viktig å poengtere at drama- og teaterfaget, som i dag eksisterer kun som en læringsform i dagens skole, også er et eget *kunsthøgskolefag*. Denne høringsuttalelsen har derfor to fokus:

Drama- og teaterpedagogene argumenterer for *1) å styrke drama og teaterfaget som læringsform i dagens skole ved at drama og teater må tas inn som en obligatorisk læringsform i lærerutdanningen og styrkes i læreplanene for fag, og 2) at drama- og teaterfaget må inn som ett av flere kunsthøgskolefag med egen fagplan i skolen*. Vi skal derfor i denne uttalelsen presentere en modell i punkt 2.2 som inkluderer flere kunsthøgskolefag inn i fremtidens skole - uten at stofftrengselen i skolen øker, jf. NOU 2015:8 sine anbefalinger.

1.2 Dagens grunnleggende ferdigheter reformuleres

Drama- og teaterpedagogene mener det er viktig å tydeliggjøre at ferdigheten utvikles kontinuerlig gjennom opplæringsløpet, og vi støtter derfor utvalgets anbefalinger.

---

¹ Neelands, J. (2000). *Structuring drama work*. Cambridge: Cambridge University Press. Sæbø, A. B. (2010). Drama som estetisk læringsform for å utvikle leseforståelse.

Krøgholt, I. (2001). *Performance og dramapædagogik – et krydsfelt. Aktuelle teaterproblemer*. Århus: Institut for dramaturgi.

² Furre, H., Danielsen, I. J., Stiberg-Jamt, R., & Skaalvik, E. M. (2006). Slik elevene ser det: Analyse av den nasjonale undersøkelsen "Elevinspektørene" i 2005. Revidert utgave Kristiansand: Oxford Research.

Wendelborg, C. (2011). *Mobbing, diskriminering og uro i klasserommet*. Analyse av Elevundersøkelsen 2011. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS.

2 Fagfornyelse og læreplanmodell

2.1 Fag som organiserende prinsipp videreføres i skolen.

Problematiserer dette under punkt 2.2.

2.2 Fagfornyelse i fagområder

Konsekvensen ved å strukturere fagfornyelsen i fag og fagområder slik NOU 2015:8 legger opp til, er at man ikke synliggjør de andre fagene som er i dagens skolen uten å være egne fag. Dette gjelder for eksempel drama- og teaterfaget. Vi vil derfor påpeke viktigheten av å inkludere et bredt spekter av fagkompetanser og vitenskapsmiljøer i læreplangruppene i alle fagområdene og fagene. Dette opplever vi at utvalget også er opptatt av, eksemplifisert ved følgende sitat fra NOU 2015:8; *”Hvert enkelt læreplangruppe må være sammensatt av et så bredt spekter av fagpersoner som fagfornyelsen krever for både norske og samiske elever. Det er ikke bare de tradisjonelle vitenskapelige disiplinene som kan sette premisser for valg av innhold i skolen”* (s.70).

Drama- og teaterfaget har et sterkt fagmiljø og er fundamentert i høyere utdanning med bachelor-, master og Ph.D.-tilbud ved flere institusjoner³ i Norge. Det er viktig at våre fagmiljøer selv får uttale seg om drama- og teaterfaget, for å sikre at den forskningsbaserte kompetansen vi besitter blir belyst som en del av fagfornyelsen. Vi ber om at det blir tatt fagkompetanse fra drama- og teaterfeltet inn i læreplangruppene i fagområdene; praktiske og estetiske fag, språkfag, samfunnsfag og etikkfag, og videre inn i faggruppene til skolefagene norsk, samfunnsfag, historie og KRLE.

NOU 2015:8 ber om en faglig diskusjon rundt de praktiske og estetiske fagenes plass i fremtidens skole. Utvalget skriver at disse fagene er svært svake i dagens skole, og noen av utfordringene henger sammen med at lærerne som underviser i kunstfagene ikke har tilstrekkelig kompetanse. DTP er enig med utvalget i at de estetiske fagene må styrkes, og vi anser kunstfagene som svært viktige i arbeidslivet i fremtiden. Vi mener som utvalget at det vil være hensiktsmessig å skille ut kroppsøving, mat og helse fra fagområdet praktiske og estetiske fag, og vi ønsker å opprette et eget fagområde for de estetiske fagene som inkluderer flere kunstfag. I Australia har de nå innført fem kunstfag i den nasjonale læreplanen: dans, drama, musikk, visuell kunst og mediekunst. Dette er en modell det lett går an å kopiere i den norske skolen. Dersom vi skal få flere kunstfag inn i skolen må vi være fleksible når det gjelder både timeantall og undervisningsstruktur. I den australske modellen skal alle elever i grunnskolen ha minst 80 timer kunstfagundervisning i året. I løpet av de sju første skoleårene skal de få undervisning i alle fem kunstfagene, men ikke i alle på hvert skoletrinn, og på ungdomstrinnet vil de kunne fordype seg i ett eller flere kunstfag⁴.

³ Se oversikt over avlagte Ph.D i Norge på nettsiden vår: www.dramaogteater.no.

⁴ <http://www.australiancurriculum.edu.au/the-arts/introduction>

En slik modell vil føre til at alle barn i den norske skolen får kjennskap til *alle* kunstformene, ikke bare Musikk og Kunst og håndverk, slik det er i dag. Vi mener at en slik tenkning støtter opp om NOU 2015:8 sin tanke om at det må være fleksibilitet i forhold til hva som skal læres i skolen. Modellens fleksibilitet øker ikke stofftrengselen i skolen og slik sett forholder modellen seg til NOU 2015:8 sine anbefalinger.

Drama- og teaterpedagogene er positive til at fagfornyelsen ses i sammenheng med skolens formålsparagraf, der skolens samfunnsoppdrag er en indikator for hva skolen skal bidra med i et fremtidig samfunn. Å «være med i tiden» og være relevant i sin samtid vil derfor være et sentralt poeng. Dette gjelder også for kunstfagene i skolen. Vi vil igjen understreke at det ikke bare er to kunstfag som er representert i samtidens kunst- og kulturliv. Kunst- og kulturlivet i dag består av et mangfold av uttrykk, og kunstuttrykkene virker sammen. Bare ved å inkludere flere kunstfag vil skolen kunne være med å reflektere det mangfoldige kunst- og kulturlivet vi ser i dag, og som vi også kommer til å se enda mer av i fremtiden.

2.3 Fagenes sentrale metoder, tenkemåter, begreper og sammenhenger

Drama- og teaterpedagogene er positive til at utvalget gjennom fagfornyelsen vil gå aktivt inn for å endre stofftrengselen i dagens skole. Vi er enige med NOU 2015:8 i at dybdelæring gir varig læring, og forskning viser at drama- og teaterfaget som læringsform har en helt unik mulighet til å bidra til dybdelæring (slik vi redegjør for i punkt 1). Den omfattende fornyelsen innenfor fagområdene, og innenfor hvert enkelt fag, vil styrke fagdidaktikken – og vi er positive til at *hvordan* fagene skal læres bort blir sett i en sammenheng med *hva* som læres bort, og at dette blir sett i sammenheng med kompetanseområdene. Vi er også positive til at læreplanene skal være sterke styringsdokumenter og arbeidsredskaper knyttet til de sentrale byggesteinene i fagene, som metodene og tenkemåtene etc.

Utvalget skriver at kreativitetsbegrepet tradisjonelt sett er knyttet til kunstfagene, men oppfordrer nå alle fag til å ha byggesteiner som er av både teoretisk og praktisk art. DTP er positive til at flere fag skal fokusere på å bli kreative og praktiske, og vi tenker at her har kunstfagene noe å bidra med. Vi mener at kunstfagene kan styrke de andre fagenes fagdidaktikk ved å bidra med kreative læringsformer gjennom estetisk læring. Vi har tidligere nevnt at historisk sett har drama- og teaterfaget vært en sentral læringsform i norsk, samfunnsfag, historie og KRLE. Men det finnes også drama- og teaterpedagoger som arbeider aktivt med drama i både matte og naturfag – nettopp som en praktisk og kreativ inngang til å lære bort disse fagene. Det er derfor ikke helt utenkelig at vi også burde være representert innenfor fagområdet matematikk, naturfag og teknologi, selv om vi ikke har en lang tradisjon for det. Vi mener drama og teater som estetisk læringsform bør være representert som en praktisk og kreativ inngang til å lære bort mange av skolens fag. Derfor er det nok en gang viktig å presisere at det i fagfornyelsesprosessen må hentes inn kompetanse fra et bredt

spekter av fagområder og vitenskapelige disipliner for å fornye og forsterke skolefagenes fagdidaktikk.

2.4 Innenfor fagområdet foreslås fleksibilitet i fag- og timefordeling

Vi er positive til utvalgets forslag om fleksibilitet i fag- og timefordeling, og vi ser det som helt nødvendig dersom man skal innføre flere kunstfag i skolen. Men fleksibiliteten må ikke gå utover kompetansekravene til læreren. Skolen trenger kompetanseforskrifter i både store og små fag, ikke bare i matematikk, engelsk og norsk.

2.5, 2.7

Støttes.

2.6 Fagfornyelsen inkluderer flerfaglige temaer

Støttes, og vi vil understreke at drama og teater som læringsform og kunstfag har et stort potensiale når det gjelder å jobbe tverrfaglig med flerfaglige temaer.

2.8 Det utvikles et rammeverk for fagovergripende kompetanser

Støttes, men vi vil understreke viktigheten av å inkludere et bredt spekter av ulike fagmiljøer, forskningsmiljøer og praksiser for å sikre et kvalitetsmessig og helhetlig rammeverk.

2.9 Sammenheng mellom læreplanene og veiledningsressurser til læreplanene

Drama- og teaterpedagogene er positive til at læreplanene skal bli gode styrings- og arbeidsdokumenter. Før innføringen av Kvalitetsreformen i 2003 hadde alle lærerutdanninger 30 obligatoriske timer undervisning i drama inkludert i studieløpet. Kvalitetsreformen gav institusjonene frihet til selv å bestemme organiseringen av studieprogrammene sine, og som en konsekvens av denne friheten ble drama- og teaterfaget nedprioritert. En kartlegging utført av DTP i 2012 viser at undervisning av drama og teater ved lærerutdanningene har falt drastisk siden 2003. Ett eksempel på dette finner vi ved landets største lærerutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HIOA) som per i dag bare har seks timer undervisning i drama og teater gjennom hele utdanningsløpet.

Vi tror at læreplaner som er sterkere styringsdokumenter, som beskriver sentrale arbeids- og læringsformer, vil føre til at lærerutdanningene ikke kan velge å nedprioritere små fag og læringsformer som for eksempel drama og teater. Vi vil samtidig understreke at for å sikre at skolene ikke velger bort drama- og teaterfaget bør det inn som en obligatorisk læringsform i lærerutdanningen.

3. Undervisning og vurdering

3.1 Det utvikles en plan for kompetanseutvikling som legger vekt på de fire kompetanseområdene og fornyede læreplaner.

Det er sentralt for kvaliteten i skolen at det kommer en plan for kompetanseutvikling, både i kompetanseområdene og for nye læreplaner.

3.2 Det iverksettes et utviklingsarbeid for lærernes standpunktvurdering i tråd med innholdet i fornyelsen av fagene.

Vi ser viktigheten av utviklingsarbeid knyttet til standpunktvurdering basert på fagenes fornyede innhold.

3.3 Det nedsettes et ekspertutvalg for å se på eksamensordningen.

Å nedsette et ekspertutvalg for å se på eksamensordningen er nødvendig som en følge av fagfornyelse. Drama- og teaterpedagogene mener vi må arbeide frem vurderingsformer som inkluderer alle kompetanseområdene.

4. Implementering

4.1, 4.2, 4.3, Støttes

5. Andre punkt

Helhetlig skolepolitikk for fremtiden:

Drama- og teaterpedagogene ber om en helhetlig og gjennomtenkt skolepolitikk for fremtiden, der man ser både skolen, kulturskolen, Den kulturelle skolesekken (DKS) og den nasjonale kultur- og næringspolitikken under ett. Det er ikke overraskende at det oppstår problemer i møtet mellom DKS og skolen, dersom lærerne ikke har kompetanse i de kunstformene de og elevene møter gjennom DKS. Man kan heller ikke forvente at elevene skal få optimalt utbytte av kunsten dersom hverken de selv eller lærerne har kjennskap til de ulike kunstformene.

Internasjonal forskning:

Betydningen av kunstfaglige og estetiske læreprosesser, inkludert drama som læringsform, er de senere år aktualisert internasjonalt gjennom *Road Map for Arts Education* (UNESCO, 2006), *The Seoul Agenda: Goals for the development of arts education* (UNESCO, 2010), og nasjonalt gjennom *Skapende læring* (KD, 2007)⁵. Det er også flere rapporter som har undersøkt virkningen av drama- og teaterundervisning opp mot mange av de kompetanseområdene som NOU 2015:8 peker på.

Det internasjonale forskningsprosjektet DICE (*Drama Improves Lisbon Key Competences in Education 2014*)⁶ har for eksempel undersøkt virkningen av drama og teater i undervisning på fem av EUs fagovergripende nøkkelkompetanser for læring som: Lære-å-lære, morsmålskompetanse, sosial- og demokratisk kompetanse, entreprenørskap og innovasjonskompetanse, samt kultur- og uttrykkskompetanse. Dette er kompetanser som er sammenfallende med NOU 2015:8 sine kompetanser for fremtidens skole. DICE konkluderer blant annet med at elever som jevnlig deltar i aktiviteter innen drama og teater øker kompetansen i å lese og kommunisere og har økt motivasjon for å lære på skolen. Gjennom drama og teater som læringsform utvikler de evnen til å føle empati og blir mer tolerante overfor andre mennesker.

Den internasjonale metaanalysen *Art for Arts's sake? The impact of arts education* (2013)⁷ konkluderer med at tenking, kreativitet, sosiale og holdningsmessige ferdigheter utvikles i kunstfaglig arbeid, parallelt med den kunstfaglige kompetansen. En av metaanalysene i rapporten, basert på 80 studier, konkluderer med at undervisning i drama styrker elevenes verbale ferdigheter som skriving, lesing, leseforståelse, utvikling av muntlig språk og vokabular.

Kompetanse og ressursutnyttelse:

DTP mener at dersom man skal styrke de estetiske fagene må det innføres kompetanseforskrifter også i disse. En måte å øke den kunstfaglige kompetansen i skolen på er å samarbeide med Kulturskolene. Å ansette kunstpedagoger fra kulturskolen i grunnskolen vil kunne bidra til mer kompetanse inn i skolen, samt at stillingene til de kulturskoleansatte kan bli større og mer levedyktige. Vi vil nok en gang poengtere at drama- og teaterfaget har et sterkt fagmiljø bak seg. Det avlegges stadig flere doktorgrader i faget, det er mulig å ta bachelorgrader i drama og teater ved hele seks høyskoler og universiteter, og det tilbys mastergrader ved fire institusjoner. Det er derfor mange høyt utdannede drama- og

⁵ UNESCO (Producer). (2006). Road map for arts education: Building creative capacities for the 21st century. Retrieved from http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf

UNESCO. (2010). *Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education*. Seoul: Unesco.

KD. (2007). *Skapende læring. Strategiplan for kunst og kultur i opplæringen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

⁶Eriksson, S. A., Heggstad, K. M., Heggstad, K., & Cziboly, Á. (2014). 'Rolling the DICE'. *Introduction to the international research project Drama Improves Lisbon Key Competences in Education*. RIDE: The Journal of Applied Theatre and Performance, 19(4), 6.

⁷ Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2013). *Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education*. Paris: OECD Publishing.

teaterpedagoger i Norge som kan undervise i grunnskolen, disse ressursene forblir nå enten ubrukte, eller de «forsvinner» til kulturskoler eller andre næringer. Vi ber om en helhetlig tenkning slik at ressursene blir benyttet inn i skolen.

Drama- og teaterpedagogene ønsker:

I denne uttalelsen har vi argumentert for drama- og teaterfaget både som læringsform og kunstfag i fremtidens skole. Vi mener at drama- og teaterfaget er en sentral byggesteinen for å oppnå fremtidens kompetansebehov, og faget bør være representert i fremtidens skole *både* som en læringsform og som et eget kunstfag. DTP er av den oppfatning at behovet for mer praktisk og kreative arbeidsformer allerede er et sterkt ønske blant elevene i dagens skole⁸, og vi vil understreke, slik NOU 2015:8 gjør, at det er viktig å starte prosessen *nå*.

Med hilsen

Drama- og teaterpedagogene (DTP)

Styreleder Åshild Vethal

Daglig leder Hege Knarvik Sande

---

⁸ Dæhlen, M. og I. M. Eriksen (2015) Det tenner en gnist – Evaluering av valgfagene på ungdoms- trinnet. Oslo: NOVA